

4. Vnější vztahy

Hodnota vývozu zboží se ve 3. čtvrtletí meziročně i mezičtvrtletně snižovala.

V kumulaci za 1. až 3. čtvrtletí 2023 hodnota vývozu zboží¹ dosáhla 3 296,0 mld. korun. To představuje meziroční nárůst o 34,7 mld. korun (1,1 %). Mírný přírůstek za celé období od začátku roku je výsledkem složitějšího vývoje v rámci jednotlivých čtvrtletí. Zatímco v 1. kvartálu vývoz výrazně meziročně narostl, ve 2. čtvrtletí jeho dynamika prudce oslabila. Ve 3. čtvrtletí již hodnota exportu zboží meziročně klesla o 78,3 mld. korun (-7,2 %) na 1 015,2 mld. Významnou roli na meziročním poklesu hodnoty vývozu měl i cenový vývoj, především propad cen minerálních paliv a dalších surovin². Sezónně očištěné údaje ukazují, že mezičtvrtletně došlo k výraznému poklesu hodnoty exportu zboží o 3,3 %.

Pokles vývozu do zemí EU byl ve 3. čtvrtletí výraznější než v případě mimounijních států.

Vývoz zboží do Evropské unie v kumulaci od začátku roku mírně meziročně vzrostl (+20,1 mld. korun, 0,8 %), podobně jako export mimo EU (+14,4 mld., 2,3 %). V samotném 3. čtvrtletí se silně meziročně propadl export do EU (-71,7 mld. korun, -8,2 %), zatímco pokles u mimounijních zemí byl méně výrazný (-6,7 mld., -3,1 %). Ve 3. čtvrtletí se meziročně propadl vývoz do většiny sledovaných zemí, nejvíce do Německa (-29,7 mld. korun, -8,8 %), na Slovensko (-13,2 mld., -12,2 %) a do Rakouska (-10,8 mld., -20,7 %)³. Výrazně meziročně klesal také export do Francie (-4,3 mld. korun, -8,1 %), do Nizozemska (-3,2 mld., -8,7 %), do Spojených států (-3,2 mld., -10,8 %), do Itálie (-3,0 mld., -6,9 %), do Švédska (-2,4 mld., -14,0 %), do Ruska (-2,3 mld., -41,1 %) nebo do Číny (-2,3 mld., -19,4 %). Výraznější meziroční přírůstky byly ve 3. čtvrtletí zaznamenány jen v případě vývozu na Ukrajinu (+2,7 mld. korun, 41,4 %) a do Turecka (+2,5 mld., 18,0 %).

Ve 3. čtvrtletí klesal vývoz většiny zboží. Jednou z mála výjimek byl export motorových vozidel.

Celkově od začátku roku nejvíce rostl vývoz motorových vozidel (+134,3 mld. korun, 17,5 %), elektrických zařízení (+43,8 mld., 14,6 %), strojů a zařízení (+27,2 mld., 7,5 %) a potravinářských výrobků (+14,4 mld., 13,6 %). Naopak propad byl zaznamenán zejména u vývozu elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (-52,1 mld. korun, -58,1 %), základních kovů (-29,9 mld., -19,5 %), chemických látek a přípravků (-27,6 mld., -15,4 %), počítačů, elektronických a optických přístrojů (-16,7 mld., -5,6 %) a dřeva a výrobků z něj (-13,3 mld., -27,9 %). V samotném 3. čtvrtletí meziročně klesl vývoz většiny produktů. Nejvíce se propadl export elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (-31,5 mld. korun, -74,9 %), počítačů, elektronických a optických přístrojů (-15,3 mld., -14,5 %), základních kovů (-9,9 mld., -21,8 %) a chemických látek a přípravků (-10,0 mld., -17,7 %). Klesal také export kovodělných výrobků (-3,8 mld. korun, -5,8 %), dřeva a výrobků z něj (-3,8 mld., -27,6 %), ropy a zemního plynu (-3,6 mld., -98,9 %), koksu a rafinovaných ropných výrobků (-3,0 mld., -18,3 %), pryžových a plastových výrobků (-2,7 mld., -5,2 %), papíru a výrobků z něj (-2,6 mld., -11,8 %), textilií (-2,1 mld., -13,5 %) nebo produktů zemědělství a myslivosti (-2,0 mld., -13,7 %). Nejvíce se meziročně zvýšil vývoz motorových vozidel (+12,4 mld. korun, 4,9 %). Přírůstek ale výrazně oslabil, a to zejména kvůli silné srovnávací základně loňského roku a mírně rostl také vývoz elektrických zařízení (+3,2 mld., 3,1 %) a potravinářských výrobků (+2,4 mld., 6,3 %).

Dovoz zboží se propadal.

Hodnota dovozu zboží od počátku roku do září dosáhla 3 219,8 mld. korun a meziročně tak klesla o 191,6 mld. (-5,6 %). Také v případě importu se vývoj ve 2. a 3. čtvrtletí výrazně lišil od pozitivnějšího počátku roku. V samotném 3. čtvrtletí hodnota dovozu meziročně klesla

¹ Údaje za zahraniční obchod se zbožím od roku 2020 jsou přepočítávány aktualizovanou metodou založenou na vyšší míře detailu, viz <https://www.czso.cz/csu/czso/aktualizace-metody-propoctu-zahranicni-obchod-se-zbozim>. Není-li uvedeno jinak, jsou všechny údaje sezónně neočištěné a v běžných cenách.

² Ceny vývozu zboží se ve 3. čtvrtletí 2023 meziročně snížily o 4,4 % a mezičtvrtletně vzrostly o 0,7 %. Ceny ostatních surovin meziročně klesly o 23,0 % (především korku a dřeva), minerálních paliv o 18,8 % (elektřiny, ropných výrobků a uhlí) a chemikálií o 13,4 % (zvláště organických chemikálií a plastů).

³ U všech tří zemí byl vývoz ovlivněn propadem cen elektřiny. V případě Německa se ve 3. čtvrtletí meziročně snížila hodnota vývozu elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu o 16,4 mld. korun, export elektřiny na Slovensko se propadl o 9,0 mld. korun a do Rakouska o 5,4 mld.

o 142,5 mld. korun (-12,3 %) na 1 015,4 mld. a cenový vývoj hrál výraznou roli⁴. Podle sezónně očištěných údajů se dovoz ve 3. kvartálu mezičtvrtletně snížil o 2,5 %. Propad cen surovin byl patrný i na teritoriálním rozkladu vývoje dovozu. V kumulaci od počátku roku se dovoz z EU meziročně snížil o 66,2 mld. korun (-3,2 %), zatímco import ze zemí mimo EU, kde suroviny převažují, klesl o 128,3 mld. (-9,7 %). V samotném 3. čtvrtletí se hodnota dovozu zboží z EU meziročně propadla o 49,4 mld. korun (-7,3 %) a mimo EU o 92,9 mld. (-19,5 %). Nejvíce meziročně klesl dovoz z Ruska (-69,1 mld. korun, -77,0 %) a Číny (-25,4 mld., -16,8 %). U Číny šlo o první pokles importu od 1. čtvrtletí 2020 a nejhlubší zaznamenaný propad v celé časové řadě. Výrazně nižší byl také dovoz z Polska (-15,3 mld. korun, -15,0 %) a Německa (-14,6 mld., -5,8 %). Meziročně klesla také hodnota dovozu z Rakouska (-4,0 mld. korun, -12,7 %), Francie (-3,8 mld., -10,8 %), Belgie (-3,0 mld., -16,1 %), Nizozemska (-2,5 mld., -9,2 %), Spojených států (-2,5 mld., -7,1 %) nebo ze Slovenska (-2,1 mld., -3,9 %). Podobně jako v předchozích několika čtvrtletích silně rostl dovoz z Norska (+13,1 mld. korun, 397,1 %)⁵ a vyšší byl také v případě Kazachstánu (+2,5 mld., 274,9 %).

Ve 3. čtvrtletí klesal dovoz většiny druhů zboží.

V kumulaci od začátku roku se nejvíce propadla hodnota dovozu ropy a zemního plynu (-130,7 mld. korun, -50,1 %), základních kovů (-57,7 mld., -19,4 %) a chemických látek a přípravků (-40,1 mld., -13,4 %), ale import klesl u většiny druhů zboží. Zmíněný propad vyvažovala motorová vozidla (+55,3 mld. korun, 13,0 %), elektrická zařízení (+44,8 mld., 14,8 %) a stroje a zařízení (+11,2 mld., 3,8 %). V samotném 3. čtvrtletí meziročně klesal dovoz téměř všech druhů zboží a výjimečné nárůsty dosahovaly jen řádu stovek milionů korun, jako byl případ motorových vozidel (+1,5 mld. korun, 1,0 %) a ostatních dopravních prostředků a zařízení (+1,1 mld., 9,1 %). Nejvíce se ve 3. čtvrtletí meziročně propadl dovoz ropy a zemního plynu (-59,6 mld. korun, -58,7 %), základních kovů (-19,0 mld., -21,3 %) a chemických látek a přípravků (-16,1 mld., -16,4 %). Významný byl také pokles u počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení (-8,8 mld. korun, -7,2 %), elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (-5,1 mld., -54,4 %), ostatních výrobků zpracovatelského průmyslu (-4,7 mld., -17,7 %), černého a hnědého uhlí a lignitu (-4,3 mld., -49,4 %), papíru a výrobků z něj (-4,2 mld., -22,2 %), elektrických zařízení (-3,8 mld., -3,4 %), pryžových a plastových výrobků (-3,5 mld., -6,9 %) nebo strojů a zařízení (-2,3 mld., -2,4 %).

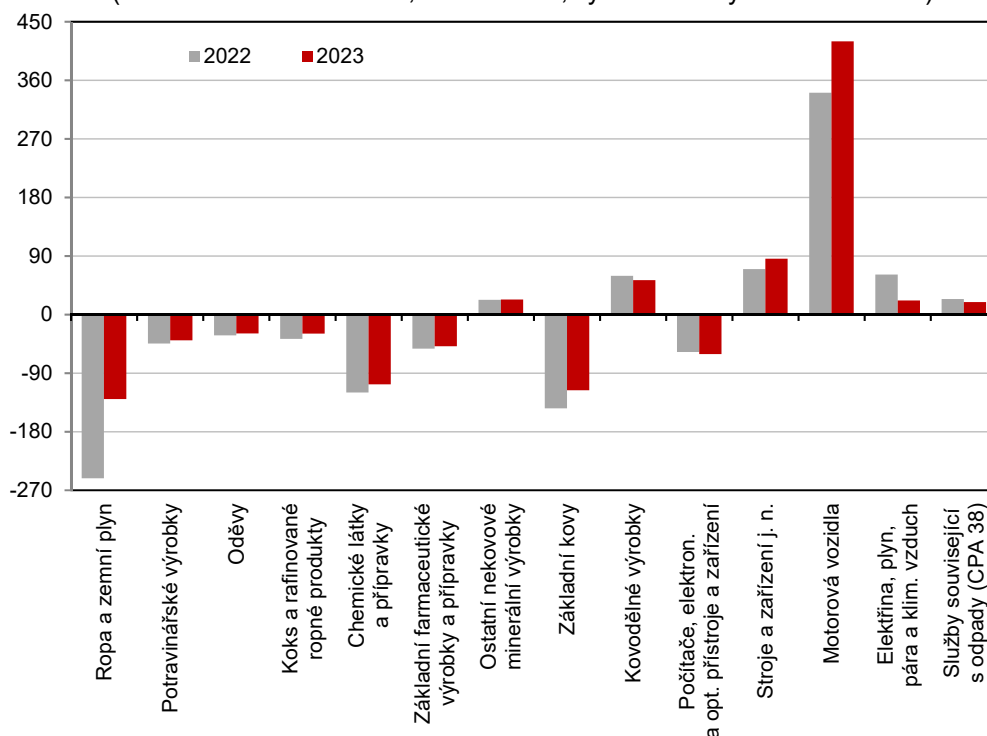
Bilance obchodu se zbožím se meziročně výrazně zlepšovala.

Bilance zahraničního obchodu se zbožím dosáhla v kumulaci od začátku roku 76,2 mld. korun a oproti rekordně hlubokému schodku ze stejného období loňského roku se zlepšila o 226,3 mld. Celkový přebytek je výsledkem zejména prvních dvou čtvrtletí. Ve 3. čtvrtletí byla bilance téměř vyrovnaná, když dosáhla jen drobného deficitu ve výši -0,2 mld. korun. I tak šlo meziročně o 64,1 mld. korun lepší výsledek. Mezičtvrtletně se sezónně očištěná bilance zahraničního obchodu se zbožím zhoršila. V kumulaci od začátku roku se přebytek bilance zahraničního obchodu se zeměmi EU meziročně zlepšil o 86,4 mld. korun a deficit se zeměmi mimo EU se zmírnil o 142,7 mld. V samotném 3. čtvrtletí došlo k meziročnímu zhoršení bilance obchodu s EU o 22,3 mld. korun, ale deficit s mimounijními zeměmi se zmírnil o 86,2 mld. Meziročně se nejvíce zlepšila bilance obchodu s Ruskem (+66,7 mld. korun), Čínou (+23,0 mld.) a s Polskem (+13,7 mld.). Zlepšila se také bilance zahraničního obchodu s Ukrajinou (+3,8 mld. korun), Tureckem (+3,3 mld.), Velkou Británií (+2,3 mld.) nebo Ázerbájdžánem (+2,0 mld.). Výrazné meziroční zhoršení bilance bylo zaznamenáno u obchodu s Německem (-15,0 mld. korun), s Norskem (-14,4 mld.) a se Slovenskem (-11,1 mld.). Horší byl také výsledek v případě Rakouska (-6,8 mld.), Kazachstánu (-3,4 mld.), Švédska (-2,3 mld.) nebo Izraele (-2,1 mld.).

⁴ Ceny dovozu zboží ve 3. čtvrtletí meziročně klesly o 11,2 % a mezičtvrtletně vzrostly o 1,3 %. Ceny minerálních paliv byly meziročně nižší o 44,7 % (hlavně plynu a elektřiny), ostatních surovin o 17,2 % (především rud kovů a kovového odpadu) a chemikálií o 12,0 % (zvláště plastů).

⁵ Norsko představuje „nový“ zdroj zemního plynu a náhradu za výpadek u dovozu této komodity z Ruska.

Graf č. 9 Bilance zahraničního obchodu se zbožím ve statistice zahraničního obchodu (kumulace 1. až 3. čtvrtletí, v mld. korun, vybrané oddíly klasifikace CPA)

Zdroj: ČSÚ

Za zlepšením salda stál většinou obchod s ropou a zemním plynem.

Na meziročním zlepšení bilance zahraničního obchodu se zbožím v kumulaci za 1. až 3. čtvrtletí se nejvíce podílel obchod s ropou a zemním plynem (+121,7 mld. korun), motorovými vozidly (+79,1 mld.) a základními kovy (+27,8 mld.). V kumulaci od začátku roku se výrazně zhoršila zejména bilance obchodu s elektřinou, plynem, párou a klimatizovaným vzduchem (-39,7 mld. korun). V samotném 3. čtvrtletí ve směru zlepšení bilance působil zejména obchod s ropou a zemním plynem (+56,0 mld. korun). Zlepšení salda u ostatních druhů zboží bylo méně výrazné. Bilance obchodu s motorovými vozidly se zlepšila o 11,0 mld. korun, se základními kovy o 9,1 mld., s elektrickými zařízeními o 7,0 mld., s chemickými látkami a přípravky o 6,1 mld., s černým uhlím a lignitem o 3,9 mld., s ostatními výrobky zpracovatelského průmyslu o 3,9 mld., se stroji a zařízeními o 2,4 mld. a s oděvy o 2,3 mld. Na druhé straně největší meziroční zhoršení bilance měl ve 3. kvartálu obchod s elektřinou, plynem, párou a klimatizovaným vzduchem (-26,4 mld. korun). S odstupem následovaly počítače, elektronické a optické přístroje (-6,5 mld. korun), produkty lesnictví a těžby dřeva (-3,1 mld.), produkty zemědělství a myslivosti (-2,9 mld.), dřevo a dřevěné výrobky (-2,2 mld.) nebo kovodělné výrobky (-2,1 mld.).